

Bernardin Rizzi (Cres 1891 - Rivoltella 1968)

Nebrojeno je naših ljudi koji su nikli na našem tlu, a tokom stoljeća napuštali zavičaj i otiškvivali se u tuđinu. Tamo su iskazivali svoju osobnu nadarenost u drvu, kamenu i platnu. Većina ih je za uvijek ostala svojina inozemstva. Tuđina se ponosi njihovim djelima i otkrićima, a da rođena gruda za njih uopće ne zna.

Među tim mnoštvom naših velikana nalazi se glazbenik p. Bernardin Rizzi, o kome se ništa ili vrlo malo u nas znade. Stoga ćemo ukratko prikazati život i rad našeg zemljaka — genijalnog glazbenika.

Bernardin Rizzi

P. Bernardin (krsno ime Dominik) Rizzi se rodio u Cresu 27. svibnja 1891. Niže školovanje završio je u rodnom mjestu ušavši u sjemenište

fran. konventualaca. Višu naobrazbu stekao je u Italiji. Diplomirao je paleografiju i diplomatiku pri Vatikanskom muzeju 1913. Zaređen je za svećenika 1914. u Rimu, a doktorirao iz teologije 1916. godine.

Od početka svoje mladosti osjećao je posebnu sklonost prema glazbi. Studirao je glazbu u Rimu i Padovi. Postigao je licencu iz korala u Rimu 1919., a postaje maestro kompozicije na konzervatoriju »Cesare Pollini« u Padovi 1921. velikom simfonijom »Carnaro«, kojoj je tekst napisao poznati talijanski pjesnik Gabriele d'Annunzio.¹

Godinu dana kasnije, 1922., odlazi u Poljsku te kroz dvanaest godina (1922—1934) razvija svoju djelatnost. Tu je stekao veliku popularnost, našao prikladna sredstva, ambijent za umjetnički rad i neposredno razumijevanje. Imao je vanredan uspjeh kao stranac, iako se stranci teško afirmiraju u tuđoj zemlji.

Godine 1923. je osnovao »Chor Cecylianski« uz baziliku fran. konventualaca u Krakovu. Zbor su sačinjavali profesori i studenti raznih fakulteta. Njemu su se postupno pridružili i drugi pjevači, koji su inače pripadali drugim zborovima u Krakovu.

Istodobno ustanovio je i drugi »Chorus Caecilianus«, koji su sačinjavali klerici i njegova subraća, a posebno je služio liturgijskim funkcijama. On bi često od ova dva zbora, kad su bile posebne okolnosti, stvorio jedan snažni veliki zbor. S njime je organizirao mnoge koncerte. Imao je na raspolaganju dva orkestra. Svake nedjelje je izvodio vlastite kompozicije u bazilici fran. konventualaca u Krakovu, dok je u klosturu, posebno prikladnom za umjetničke manifestacije, organizirao koncerte i njima sam dirigirao. U raznim prigodama izvodio je mnoge duhovne i profane koncerte pred visokim ličnostima i mnogobrojnom publikom u organizaciji crkvenih i civilnih vlasti.

Na izričiti poziv poljskih vlasti svečano je otvorio poljsku radio-stanicu u Varšavi jednim koncertom, koji je morao poslije više puta ponavljati na želju građana. Organizirao je brojne koncerte širom Poljske: u Varšavi pet puta 1927., Krakovu, Katovicama i drugim većim i manjim mjestima. Sa svojim zborom i orkestrom obišao je najmanje petnaest puta čitavu Poljsku. Nastupio je u raznim dvoranama i na radiju.

Bernardin Rizzi je bio profesor kompozicije na Glazbenom institutu u Krakovu i profesor kompozicije i instrumenata na visokoj školi »Zelenski« u listom gradu. Imao je mnogo učenika. Mnogi studenti pošto su diplomirali u drugim gradovima, došli bi k njemu zadivljeni njegovim genijem, da ponovno počnu školu kontrapunkta i kompozicije pod njegovim vodstvom. Vrhunac

priznanja dobio je od poljske vlade. Odlikovala ga zlatnom medaljom za glazbenu djelatnost u Poljskoj.

Drugi dio života i rada B. Rizzija povezan je opet s Italijom. Vratio se ponovno u Padovu 1934. U Italiji je djelovao kao zborovođa raznih zborova u franjevačkim crkvama (samostanima), dirigirao mnogim koncertima u Milanu, Veneciji, Padovi, Puli itd. Gostovao je jedanput u SAD 1934. godine.

U Poljskoj je komponirao na poljskom jeziku. Mnogo toga je uništio sâm iz neobjašnjivih razloga. U Italiji je neumorno radio na području oratorija. Prigodom 700 god. smrti sv. Ante povjerenom mu je da komponira oratorij »Il Santo«. Napisao je također oratorij »San Francesco«... Umro je u Rivoltelli 23. siječnja 1968. u samostanu sv. Ante kao član padovanske provincije².

Najveći uspjeh je postigao u Rimu 1. studenog 1960., kada je izveden njegov oratorij u tri čina »Tritticio Dantesco«. Tekst »Divine comedie« Dantea Alighierija prilagodio je za oratorij p. Cesar Bronca. Oratorij je izveden »in aula magna« papina gregorijanskog sveučilišta u Rimu. Zborom i orkestrom Accademia Nazionale di s. Cecilia dirigirao je mo. Gino Nucci. Među publikom bili su prisutni kardinali, predstavnici vlasti i probrano slušateljstvo.

Intervju s B. Rizzijem emitiran je tri puta na radiju s odlomcima iz oratorija. Kritika je bila povoljna. Evo samo jedne od mnogih. U L'Osservatore Romano od 2-3. XI. 1960. piše: »Avvenimento di primo piano e di felice auspicio, dunque, la presentazione del »Tritticio Dantesco« al pubblico romano« (Izvedba »Tritticio Dantesco« pred rimskom publikom je događaj prvog plana i sretnog očekivanja³).

Ovom izvedbom grandioznog djela, gdje je upotrebljen pankordizam, afirmirao se Rizzi, a s njime i njegova originalna nova teorija koju je obradio u svom teoretskom djelu »Pancordisimo«. U čemu se sastoji njegov sistem? O tome čim je obogatio glazbenu kulturu, odgovorit ćemo u slijedećem poglavlju.

(Nastavlja se)

Bilješke:

¹ Rizzi kao i mnogi drugi talijanski kompozitori je samo na početku svog stvaranja nalazio izvore za svoje radove u djelima pjesnika G. d'Annunzija.

² Sve o životu Rizzija uglavnom je crpljeno iz ovih vrela: Commentarium Ordinis Fratrum Minorum Conventualium, Januarii-Martii 1968, fasc. 1. str. 79.; Cheda bibliografica, Padova b. g.

³ A. C. L'Osservatore romano, 2-3. nov. 1960.

EBERHARD KRAUS

Orgulje u službi Božjoj

Htjeli bismo nešto konkretnije reći o mogućnosti upotrebe orgulja u službi Božjoj. Upute kao što su: »zatim kratko i tiho preludirati« i »kadgod nastane stanka tad sasvim tiho svirati«, ne samo da nisu umjetnički nego ni liturgijski ispravne. Orgulje nisu nikakav uređaj za navodnjavanje koji bi trebao stupiti u akciju čim iznenada prestane kiša riječi. S druge strane i liturgija ima potrebu za tišinom, kako se ne bi izopacila u nekom stalnom pokretu.

Orgulje nisu ni glasna glazbena vilica koja daje intonaciju zboru. One bi trebale zapravo u solo sviranju dovesti do početnog tona, a to se može odigrati samo preko preludiranja motiva, što mora, istina, biti kratko ali zato umjetnički. Inače je bolje da orgulje šute i dirigent će se bolje sam poslužiti glazbenom vilicom. Sviranje orgulja ne bi

se smjelo izostavljati zbog pomanjkanja vremena, jer zbog njih se ne će misa produžiti ni za jednu minutu. U liturgiji se uvijek nalaze razni elementi koji odulje liturgiju. Također je posve neprikladno propisivati orguljašu dužinu sviranja. Ako se orguljama daje u liturgiji neka samostalna funkcija tad ono, što one žele reći, treba doći vjernicima do svijesti. Ne bi se smjelo biti sitničav u pogledu trajanja nekog komada na orguljama. Pogotovo ako se svira neka kompozicija. No, to ima važnosti i kod improvizacije, gdje se za muzikalni završetak sviranja ne može izbjeći da se ne produži sviranje bar za tridesetak sekundi. Pa i kod govora u liturgiji nismo tako sitničavi. Posebno je ružno, ako se sviranje — događa se to kod preludija na koncu mise — raskomada ili priguši zbog nevažnih obavijesti ili tehničkih uputa. Kratko re-